

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2014-09-17

HSN 1406-0795

Handläggare:
Marika Berggrund

Hälso- och sjukvårdsnämnden
2014-10-16, P 19

Svar på skrivelse från Håkan Jörnehed (V) om primär hörselrehabilitering

Ärendebeskrivning

I en skrivelse till Hälso- och sjukvårdsnämnden föreslår Håkan Jörnehed (V) att Stockholms läns sjukvårdsområde (SLSO) ges i uppdrag att öppna en primär hörselrehabilitering i egen regi, att Hälso- och sjukvårdsförvaltningen får i uppdrag att komma tillbaka med ett förslag på hur hörselrehabiliteringen kan förändras så att funktionen som återförsäljare av hörapparater lyfts bort från audionomerna samt att bra hörselrehabilitering ska vara till för alla, även för kvinnor med låga pensioner.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande, 2014-09-17
Skrivelse från Håkan Jörnehed (V)

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar

att anse skrivelsen besvarad.

Förvaltningens motivering till förslaget

Inom hjälpmedelsverksamheten startade 2008 ett projekt om fritt val av hjälpmedel vilket innebär att inom vissa hjälpmedelsområden, bland annat hörselhjälpmedel, kan brukare få erbjudande att få en rekvisition för ett hjälpmedel istället för en förskrivning. Rekvisitionen är på ett bestämt belopp som ska motsvara det belopp landstinget betalar för hjälpmedlet. Under 2011 permanentades Fritt val av hjälpmedel. Andelen fria val av hjälpmedel har ökat starkt från och med 2012. Under 2013 utgjorde 75 procent av alla hörapparatutprovningar inom primär hörselrehabilitering fria val av hjälpmedel jämfört med 41 procent 2012.

Oavsett om brukaren väljer hörapparat ur landstingets sortiment eller får en rekvisition för fria val av hjälpmedel betalar brukaren en hjälpmedelsavgift på 600 kronor vid utprovningen.

I landstingets sortiment finns moderna hjälpmedel som täcker brukarnas behov och sortimentet uppdateras kontinuerligt för att följa utvecklingen. Brukaren kan välja mellan olika modeller, färger och former beroende på vilket hjälpmedel som täcker behovet.

Vårdval för primär hörselrehabilitering infördes den 1 december 2011. De 35 godkända mottagningar som nu finns i landstinget är privat drivna men SLSO-mottagningar kan på samma sätt som privata vårdgivare ansöka om vårdvalet.

Landstingets kostnader för hörselhjälpmedel ökar vilket är ett resultat både av den demografiska utvecklingen och av teknisk medicinsk utveckling. Volymerna har även ökat som ett resultat av vårdvalet för primär hörselrehabilitering.

Mot bakgrund av ovanstående genomförs en fördjupad uppföljning av primär hörselrehabilitering. Den fördjupade uppföljningen syftar till att belysa rehabiliteringen med hänsyn till landstingets ansvar och uppgifter enligt hälso- och sjukvårdslagen samt de riktlinjer och principer som tillämpas för hälso- och sjukvård som drivs på uppdrag av Stockholms läns landsting. Utredningen ska belysa de sammantagna effekterna av vårdval för primär hörselrehabilitering och fritt val av hjälpmedel och kommer att beakta framförallt brukarperspektiven men även leverantörs- och beställarperspektiven.

Resultatet av den fördjupade uppföljningen kommer att utmynna i bedömningar av nuvarande system samt vid behov ge rekommendationer och förslag till förbättringar.

Catarina Andersson Forsman
Hälsa- och sjukvårdsdirektör

Olle Olofsson
Avdelningschef

Skrivelse av Håkan Jörnehed (V) om primär hörselrehabilitering

I december 2012 la Vänsterpartiet en interpellation om primär hörselrehabilitering där vi lyfte de problem som *Fritt val av hjälpmedel* i kombination med vårdval hörselrehabilitering orsakat. Vi ställde ett antal frågor där den viktigaste var om det fanns någon åtgärd planerad för att komma tillrätta med den otillfredsställande situation som råder för brukare av hörselhjälpmedel.

Vi fick både i svaret på interpellationen och i den efterföljande interpellationsdebatten veta att vi överdrev problemet. De flesta var nöjda, enligt ansvarigt landstingsråd Stig Nyman. I svaret lyftes att det görs förskrivarutbildningar, att informationen på vårdguiden har uppdaterats och att en broschyr ges ut från landstinget som delas ut i samband med behovsbedömningen på hörselmottagningen.

Sedan svaret och debatten har mycket lite, om något, hänt. Snarare verkar situationen ha försämrats; t.ex. har 2/3 av hörselmottagningarna köpts upp av holdingbolaget William Demand Holding som samtidigt äger hörselhjälpmedelstillverkaren Oticon.

I Patientnämndens årsrapport 2013 kan man läsa: "Allt fler brukare klagar över att de fått felaktig och missvisande information om villkoren för att låna apparater och framförallt beträffande hur stort landstingets upphandlade sortiment faktiskt var." (s.30) Där bekräftas också bilden att många uppsåtligt lurats att köpa dyra hörapparater enligt *Fritt val*. I dagarna kommer också information att en auktoriserad vårdgivare erbjuder 1000 kronor för landstingets hörapparat om man köper en ny.

De som behöver hörselhjälpmedel är bland de flitigaste användarna av *Fritt val av hjälpmedel*. Samtidigt är det denna grupp som är mest missnöjd med reformen. Äldre som inte får service på sina hörapparater utan istället luras att köpa nya. Brukare som uppmanas att betala tiotusentals kronor för att få "bättre" hörapparater. Utprovare som delar ut papper från kreditinstitut. Mottagningar som låter förstå att landstingets apparater är undermåliga. Exempler är många och återkommande.

För en brukare är det i praktiken omöjligt att sätta sig in i vilka apparater som finns på marknaden, vilka som finns i landstingets sortiment och vilket pris olika apparater betingar. Huvudregeln är att alla behov ska täckas av landstingets sortiment och att ingen ska "behöva" köpa en apparat. Vad är då själva poängen med *Fritt val av hjälpmedel*? Det är självklart att

2014-06-17

mottagningar som ägs av hörapparatsproducenter låter förstå att apparater som de kan tjäna pengar på är bättre än apparater som de inte kan tjäna pengar på, och den typen av desinformation är exakt vad som just nu äger rum inom sjukvården.

Vänsterpartiet menar att det är dags att ta problemen på allvar. Det finns enklare saker som vi kan göra genast, och det finns åtgärder som kommer att ta längre tid. Vi föreslår att landstinget agerar på både kort och lång sikt.

Idag finns bara privata mottagningar. Det gör att det inte finns någonstans som en brukare kan vända sig utan att riskera att hamna i en oönskad kundsituation. Vi vill på kort sikt därför att landstinget startar en mottagning i egen regi.

På längre sikt behöver landstinget se över regelverk och organisation runt producent, förskrivning och behovsundersökning.

Såsom systemet utvecklats så har hörselmottagningarna blivit återförsäljare av ett specifikt märke. Incitamentet att rekommendera landstingets upphandlade apparater som mottagningen inte tjänar några extra pengar på är helt obefintligt.

Vänsterpartiet vill att Stockholms läns landstings ser över möjligheterna att organisera om vårdvalet på ett sådant sätt att audionomerna inte reduceras till att vara återförsäljare för ett visst märke på marknaden. Om detta inte går att göra inom dagens organisation bör vårdval i kombination med *Fritt val* omprövas.

Vårdvalet har ökat tillgängligheten, men till vilket pris? Om det i praktiken inneburit att pensionärer med dålig ekonomi, företrädesvis kvinnor, erbjuds dyra hörapparater som de inte har råd med i stället för landstingets mycket bra hörselapparater. Då kan man fråga sig om inte tillgängligheten vad gäller kvalitet/pris faktiskt har blivit sämre. Det drabbar många – men allra värst de kvinnor som idag har låga pensioner och små möjligheter att försvara sina intressen.

Hälso- och sjukvårdsnämnden föreslås därför besluta

- att* SLSO ges i uppdrag att öppna en primär hörselrehabilitering i egen regi,
- att* Hälso- och sjukvårdsförvaltningen får i uppdrag att komma tillbaka med ett förslag på hur hörselrehabiliteringen kan förändras så att funktionen som återförsäljare av hörapparater lyfts bort från audionomerna,
- att* bra hörselrehabilitering ska vara till för alla, även för kvinnor med låga pensioner.